

– *соціально-психологічні* (почуття самотності, суму, проблеми соціалізації, почуття відірваності від свого звичного сімейного та соціального кола, патріотичні відчуття, недостатній рівень розвитку комунікативних компетенцій, самостійності, відповідальності тощо) – 39%;

– *соціо-культурні* (адаптація до нової культури, врахування нових правових норм та правил, врахування особливостей національного менталітету, адаптація до нових умов життя, нової території, міста,) – 33%;

– *освітні* (особливості та цінності системи вищої освіти іншої країни, відмінності у вимогах до навчальної діяльності та формат взаємовідносин викладач – студент, організація навчального часу, недостатній рівень володіння іноземною мовою) – 18%;

Нами встановлено, що проблеми адаптації значно менше в країнах з культурною близькістю до України (Польща, Словаччина, Чехія) ніж у Франції ($p < 0,01$). Встановлені вікові, гендерні та сімейні відмінності в адаптації українських студентів за кордоном ($p < 0,01$).

Отримані результати дозволили стверджувати, що основним виміром соціально-психологічної адаптації українських студентів є спрямованість на інтеграцію в освітньо-культурне середовище ВНЗ іншої країни. Прискорення процесу адаптації залежить від намірів студентів по закінченню ВНЗ та з урахуванням особливостей їхньої національної самосвідомості, своєрідним сприйняттям світу, ментальності та психологічного стану. Результати дослідження доцільно враховувати в процесі психологічного забезпечення адаптації іноземних студентів. Перспективи дослідження ми вбачаємо в дослідженні психологічних чинників виникнення проблем адаптації.

Б. І. Чиж,

в. о. доцента кафедри філософії

та соціально-гуманітарних дисциплін,

завідувач юридичним відділом,

Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

ВПРОВАДЖЕННЯ СПІЛЬНИХ ОСВІТНІХ ПРОГРАМ З ОЗНАКАМИ ІНОЗЕМНОГО ЕЛЕМЕНТА

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується постійно зростаючою роллю освіти, яке перетворюється в один з найважливіших механізмів підтримки конкурентоспроможності держави в світі. Сучасна громадська модель будується на знаннях та їх використанні, інноваціях та високоефективних технологіях. На сьогодні знання і освіта стають все більш значущим фактором економічного розвитку. Лише конкурентоспроможна національна система освіти може в майбутньому забезпечити

конкурентоспроможність економіки і самої держави в цілому. Країни світу стали на шлях міждержавної інтеграції освітніх систем, метою якого є нівелювання сегментації освіти, яка є перешкодою для розвитку як освіти, так і науки.

Одним з важливих елементів в збереженні суверенітету в галузі освіти і його національного різноманіття є інтернаціоналізація освіти. Однією з форм інтернаціоналізації, який застосовується в багатьох державах, є розробка і впровадження вищими навчальними закладами спільних освітніх програм з ознаками іноземного елемента.

Згідно з визначенням, прийнятим в дослідженнях Організації економічного співробітництва і розвитку (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD) [1], інтернаціоналізацію освіти (Internationalization of higher education) на національному, секторальному і інституціональному рівнях прийнято розуміти процес, при якому цілі, функції і організація надання освітніх послуг набувають міжнародного виміру. Поняття інтернаціоналізації в сфері вищої освіти в міжнародній практиці зазвичай включає в себе два аспекти: «внутрішню» інтернаціоналізацію [internationalization at home] і «зовнішню» інтернаціоналізацію або освіту за кордоном, міждержавну освіту, транскордонну освіту [education abroad, across borders, cross-border education].

Інтернаціоналізація освіти включає такі форми міжнародного співробітництва:

- індивідуальна мобільність: мобільність студентів або професорсько-викладацького складу в освітніх цілях;
 - мобільність освітніх програм та інституційна мобільність, формування нових міжнародних стандартів освітніх програм;
 - інтеграція в навчальні програми міжнародного виміру та освітніх стандартів;
 - інституційне партнерство: створення стратегічних освітніх альянсів.
- Виділяють чотири стратегії інтернаціоналізації вищої освіти, що характеризують політику OECD в цій сфері [2]:
- узгоджений підхід [Mutual understanding approach];
 - стратегія залучення кваліфікованої робочої сили [Skilled migration approach];
 - стратегія отримання доходу [Revenue-generating approach];
 - стратегія розширення можливостей [Capacity building approach].

В свою чергу, стратегія розширення можливостей заохочує здобуття вищої освіти за кордоном або в вищих навчальних закладах - постачальниках іноземних освітніх послуг шляхом розробки та впровадження спільних програм або застосування освітнього франчайзингу. Важливими інструментами такого підходу є: програми підтримки академічної мобільності студентів, аспірантів, науково-педагогічних працівників,

науковців; забезпечення іноземним вищим навчальним закладам, сприятливих умов для комерційної освітньої діяльності шляхом розробки та впровадження спільних освітніх програм, створення партнерств з місцевими постачальниками освітніх послуг для забезпечення передачі знань між іноземними та місцевими освітніми інституціями.

Українські вищі навчальні заклади поряд із впровадженням спільних освітніх програм також можуть застосовувати освітній франчайзинг для інтернаціоналізації освіти. Специфічними особливостями освітнього франчайзингу є: наявність елементів продукту в освітній послугі, як основної складової освітньої франшизи; наявність стандартів обслуговування (сертифікація викладачів, вимоги до обладнання навчальних приміщень, оснащеності освітнього процесу); орієнтація вітчизняних вищих навчальних закладів на вимоги євроінтеграційного процесу, ринку праці та ринку освітніх послуг [3].

У випадку створення спільних освітніх програм між вітчизняним та іноземним вищим навчальним закладом містять ознаки іноземного елемента, які характеризують приватноправові відносини, що регулюються нормами міжнародного приватного права. Іноземний елемент виявляється в одній або кількох з таких форм: хоча б один учасник правовідносин є громадянином України, який проживає за межами України, іноземцем, особою без громадянства або іноземною юридичною особою; об'єкт правовідносин знаходиться на території іноземної держави; юридичний факт, який створює, змінює або припиняє правовідносини, мав чи має місце на території іноземної держави [4].

В даному випадку учасниками правовідносин є вищі навчальні заклади та учасники освітнього процесу (студенти, аспіранти, науково-педагогічні працівники); юридичним фактом – спільні освітні програми.

Одним із основних напрямів міжнародного співробітництва вищих навчальних закладів є створення спільних освітніх і наукових програм з іноземними вищими навчальними закладами, науковими установами, організаціями, що врегульовано підпунктом 7 пункту 2 статті 75 Закону України «Про вищу освіту» [5].

Відповідно до пункту 8 статті 7 Закону України «Про вищу освіту», вищі навчальні заклади, в тому числі іноземні, мають право узгоджувати освітні програми з подальшим виготовленням спільних дипломів про вищу освіту за зразком, визначених спільним рішенням вчених рад таких вищих навчальних закладів та видачею цих дипломів особам, які здобувають вищу освіту за спільними програмами [5].

Підстава затвердження зразків та виготовлення, процедуру і підстави для видачі випускникам спільних дипломів врегульована підпунктом 10 пункту 2 статті 36 Закону України «Про вищу освіту» [5].

Під спільними освітніми програмами розуміються як довгострокові, так і короткострокові освітні програми всіх рівнів підготовки, організовані й

реалізовані українським вищим навчальним закладом спільно з одним або декількома іноземними вищими навчальними закладами (або іншою установою, що здійснює освітню діяльність). Критеріями класифікації спільних освітніх програм можуть бути наступні:

- спільна освітня програма розроблена структурним підрозділом українського вищого навчального закладу (факультетом, інститутом, тощо) спільно з одним або декількома іноземними вищими навчальними закладами – партнерами;
- учасники освітнього процесу кожної із сторін беруть участь в спільній програмі навчання в вищих навчальних закладах - партнерах;
- перебування учасників освітнього процесу у вищих навчальних закладах - партнерах має тривалість, що відповідає встановленим правилам в договорі про спільні освітні програми;
- періоди навчання і атестація, що пройдені учасниками освітнього процесу в вищих навчальних закладах – партнерах спільної освітньої програми, – взаємно визнаються;
- вищі навчальні заклади – партнери спільно розробляють навчальний план і можуть організовувати спільні приймальні та атестаційні (екзаменаційні) комісії;
- по факту завершення навчання за спільними освітніми програмами учасники освітнього процесу отримують документи про освіту, що затверджені і прийняті в вищих навчальних закладах - партнерах.

Основним документом, що регулює питання розробки і реалізації спільних освітніх програм, є договір про спільні освітні програми, який укладається з врахуванням норм міжнародного приватного права та національного законодавства кожного вищого навчального закладу – партнера за таким договором.

Норми реалізації права на академічну мобільність учасників освітнього процесу врегульовані постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 №579 «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» [6].

На сьогодні діяльність в рамках спільних освітніх програм в більшості європейських країн регулюється не національним законодавством, а положеннями самого вищого навчального закладу, тобто внутрішніми нормативними документами, а також договорами про співпрацю і спільні освітні програми, укладеними між вищими навчальними закладами.

Крім того, при розробці та впровадженні спільних освітніх програм вищі навчальні заклади можуть керуватися міждержавними угодами про співробітництво в галузі освіти і культури. Такий стан справ має як позитивні, так і негативні сторони.

Позитивна сторона: вищі навчальні заклади мають відповідну автономію і свободу дій при розробці та реалізації спільних освітніх програм.

Негативна сторона: в державі не існує єдиного, централізованого механізму розробки і впровадження спільних освітніх програм, а також переліку критеріїв для оцінки їх якості. Практично у всіх європейських державах процедури присудження дипломів у рамках міжнародних освітніх програм повинні відповідати тим вимогам, які застосовуються і до національних навчальних програм [7].

З точки зору міжнародної практики, аналіз реалізації вітчизняними вищими навчальними закладами спільних освітніх програм виявив наступне:

- найкращий спосіб розробки і впровадження інноваційних спільних освітніх програм - це співпраця за участі іноземного елемента –іноземних вищих навчальних закладів в спільних освітніх програмах. Така співпраця дозволяє використовувати кращі практики іноземних вищих навчальних закладів і забезпечити затребуваність програм на ринку освітніх послуг в Україні;

- розроблені спільно із іноземними вищими навчальними закладами освітні програми дають українським студентам додаткові можливості працевлаштування і успішної побудови своєї професійної кар'єри;

- міждисциплінарний характер спільних освітніх програм і здійснення їх в тісній співпраці з професійними асоціаціями і роботодавцями, в тому числі і іноземними, значно збільшує можливості працевлаштування випускників;

- системна підтримка створення та впровадження спільних освітніх програм з боку державних інститутів є вкрай важливою. Ініціатива вищого навчального закладу повинна бути не тільки обмежена коректними рамками, а й підтримана державою;

- необхідна не модернізація, а розробка і впровадження ефективного механізму залучення іноземних студентів на навчання в українських вищих навчальних закладах за спільними освітніми програмами.

Інтернаціоналізація вищої освіти створює нові можливості для запровадження спільних освітніх програм, сприяє підвищенню доступності вищої освіти і його якості, впровадження інноваційних методів роботи в системах вищої освіти. Спираючись на досягнення міжнародного співробітництва, інтернаціоналізація в свою чергу сприяє його зміцненню.

Список використаних джерел

1. Organisation for Economic Co-operation and Development [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.oecd.org/>.

2. Internationalisation and Trade in Higher Education: Opportunities and Challenges [Electronic resource]. – Mode of access: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/internationalisation-and-trade-in-higher-education_9789264015067-en#.WLMPJtKLTDC#page4

3. Чиж Б.І. Перспективи впровадження освітнього франчайзингу в межах розвитку міжнародних відносин та автономії ВНЗ / Б.І. Чиж // Бізнес-аналітика в управлінні зовнішньоекономічною діяльністю: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції, 11 листопада 2015 р. – К.: ДП «Інформ.-аналіт. агентство». – С.178-180.

4. Про міжнародне приватне право (зі змінами та доповненнями): Закон України від 23.06.2005 № 2709-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2709-15>.

5. Про вищу освіту (зі змінами та доповненнями): Закон України від 01.07.2014 №1556-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

6. Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.08.2015 №579 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF>.

7. Touch C. Survey on Master Degrees and Joint Degrees in Europe [Electronic resource]. – Mode of access: / C. Touch, A. Rauhvargers // European University Association. – Mode of access: <http://www.eua.be/eua/en/publications.jsp>.

Є. І. Чопляк,
*аспірант кафедри аудиту,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м.Київ,
аудитор ТОВ «АФ «Надійність», м. Вінниця*

ВПЛИВ ФІНАНСОВИХ ПОКАЗНИКІВ НА ВИЗНАЧЕННЯ МЕЖІ СУТТЄВОСТІ В АУДИТІ

Аудиторська перевірка фінансових звітів за МСА має на меті висловлювання думки про те, чи складені фінансові звіти в усіх суттєвих аспектах відповідно до визначеної концептуальної основи фінансової звітності. [1]

При проведенні аудиту фінансової звітності аудитори оцінюють виявлені помилки та пропуски, визначають їх вплив на достовірність фінансової звітності з точки зору суттєвості.

Суттєвість залежить від величини суми статті звітності або значущості помилки, пропуском або невірним відображенням господарського факту або результату господарської операції. При цьому для аудитора суттєвість не є якісною ознакою корисності фінансової інформації. Для аудитора розмір та якість суттєвості є певним порогом, перевищення якого, на думку аудитора, може вводити в оману користувача фінансової інформації та впливати на